

LÄHTEET

- FAIRCLOUGH, NORMAN 1997: *Miten media puhuu*. Suom. Virpi Blom ja Kaarina Hazard. Tampere: Vastapaino.
- KAKKURI-KNUUTTILA, MARJA-LIISA (toim.) 1998: *Argumentti ja kritiikki. Lukemisen, keskustelun ja vakuuttamisen taidot*. Helsinki: Gaudeamus.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO – TIITTULA, LIISA 2000: *Televisiokeskustelun näyttämöllä. Televisioinstitutionaalisuus suomalaisessa ja saksalaisessa keskustelukulttuurissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- NUOLIJÄRVI, PIRKKO 1997: Poliitikko televisiokeskustelujen osallistujana. – M. Mälkiä & J. Stenvall (toim.), *Kielen vallassa. Näkökulmia politiikan, uskonnon ja julkishallinnon kieleen* s. 119–132. Tampere: Tampere University Press.
- NYLUND, MATS 2000: *Iscensatt interaktion. Strukturer och strategier i politiska mediesamtal*. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.
- RUUSUVUORI, JOHANNA – HAAKANA, MARKKU – RAEVAARA, LIISA (toim.) 2001: *Institutionaalinen vuorovaikutus. Keskusteluanalyttisia tutkimuksia*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

TUNNEVERBIT ASKARRUTTAVAT

Mari Siiroinen *Kuka pelkää ja ketä pelottaa? Nykysuomen tunneverbien kielioppia ja semantiikka*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura 2001. 223 s. + liite. ISBN 951-746-315-4.

Mari Siiroisen väitöskirjatutkimuksen aiheena ovat suomen kielen tunneverbien kieliopilliset ja semanttiset ominaisuudet. Tässä merkityskentässä kiinnittävät huomiota toisiinsa morfologisessa johtosuhteessa olevien verbien parit ja sarjat kuten *pelästyä* : *pelätä* : *pelottaa* ja erityisesti tunnekausatiivien nimellä tunnettu tyyppi *Minua pelottaa*, jossa ensisijainen lauseenjäsen on objekti eikä subjektia välttämättä ole lainkaan mukana. Siiroinen tarkastelee verbejä ennen muuta siltä kannalta, miten niiden argumentit, kokija ja ärsyke, ilmenevät lauseessa. Argumenttirakenteen tutkimus, joka on pitkään ollut eri kielioppiteorioiden yhtenä kulmakivenä, lähtee tyypillisesti ajatuksesta, että lauseen ydinrakente tuotetaan eli projisoidaan verbistä ja siitä, mitä verbi »tietää» argumenteistaan, toisin sanoen sen valenssista. On paljon kirjallisuutta, jossa yritetään luoda yleistyksiä siitä, mikä kielille on tässä suhteessa yhteis-

tä ja missä ovat vaihtelun rajat. Tunneverbit tarjoavatkin tässä suhteessa tyypilliset enemmän pohdittavaa kuin prototyyppiset teko-verbet. Siiroinen lähestyy asiaa niin sanottujen funktionaalisten suuntausten mukaisesti kiinnittämällä huomiota myös siihen, miten argumentit tosiasiasa esiintyvät tekstissä.

Tutkimuksen aihe on varsin tiukasti rajattu, ja rajaus on kompromissi kielioppi- ja merkityslähtöisyyden välillä. Siiroinen käsittelee verbejä, ei yleensä tunteen ilmauksia — ei sitä, »millaisia kielellisiä ilmaisukeinoja tunteista puhumiseen on olemassa» (s. 13) tai millaisin lauserakentein tunnekokemuksia kuvataan. Hän ei esimerkiksi kartoita tunneverbien suhdetta paikallissijaisiin tilanilmauksiin kuten *olla hämillään* tai *ihmeissään* eikä näiden kahden suhdetta partisiippiin sisältäviin kopulalauseisiin kuten *olla hämmästynyt* tai *liikuttunut*, saati sitten tunnetta ilmaisevia idiomeja. Käsitel-

tävänä on 198 verbilekseemiä, lähes kaikki Siiroisen Nykysuomen Sanakirjasta löytämät tunneverbit. Satunnaiselta aukolta näyttää muun muassa *jännittää*-verbin puuttuminen. Se muuten edustaisi harvinaista mallia, jossa sama verbi käy sekä tunnekausatiivi- että perussubjektilliseen lauseeseen: *Minä jännitin tilaisuutta, Tilaisuus jännittää minua* (toinen tällainen on *palella*). Siiroisen valitsemat verbit muodostavat kyllä järkevän tutkimuskohteen siinä missä jokin muutamaa suurempi tai pienempikin verbijoukko. Vähän laajempi näkökulma olisi kuitenkin antanut työlle perspektiiviä. Esimerkiksi tunnekausatiivimallia olisi voinut valaista selvien tunneverbien lisäksi kolme muuta tyyppiä: fyysisen tuntemuksen verbit kuten *nukuttaa, janottaa, oksettaa*, mentaalista ponnistelua implikoivat kuten *mietityttää, askarruttaa* sekä mieliteon ilmaukset kuten *tanssittuttaa* tai *pizzattaa*, jotka nyt vain mainitaan. Siiroinen ohittaa sellaiset pohdiskelut kuin mikä oikein on tunteen ja suhtautumisen tai tunteen ja tuntemuksen ero. Johdanto, jossa on lyhyt mutta valaiseva katsaus tunteita ja tunteenilmauksia koskevia filosofisia ja kulttuurisia kysymyksiä pohtivaan kirjallisuuteen, tekee kyllä selväksi, miten hankala tunteen käsitettä on rajata ja erityyppisiä tunteita ryhmitellä.

Työ jakaantuu johdantoon ja kahteen osaan, Tunneverbit leksikossa (n. 60 s.) ja Tunneverbit käytössä (n. 100 s.). Leksikkosassa Siiroinen soveltaa 198 verbiinsä William Croftin esittämää nelijakoa: statii-viset (esim. *pelätä*), kausatiiviset (*pelottaa*), inkoatiiviset (*pelästyy*) ja näiden rinnalla marginaalisempi toiminnallisten tunneverbien ryhmä (*iloita*). Lisäksi hän käsittelee verbien johto-opillisia suhteita, niiden kattamia merkitysalueita ja hieman frekvenssiäkin. Esiin nousee kuva (*s/n*)*TU*- ja *TTA*-tyyppien asemasta sanamuottina, johon on kerääntynyt ja jatkuvasti kerääntyy uutta

tunneverbistöä, etenkin suuttumuksen ja harmistuksen alueelle. Kun tarkastelu on keskitetty sanakirjassa oleviin verbeihin, ilmiön produktiivisuuden käsittely jää kuitenkin muutamaasi satunnaishuomioihin. Johdinmorfologia saa oman jaksonsa, mutta varsinaista morfologista uutta siinä ei ole.

Tunneverbit leksikossa -osa antaa selkeine verbiparien ja sarjojen taulukoineen kuvastusta verbijoukosta varsin perusteellisen ja informatiivisen kuvan. Erityistä tunnistusta siinä ansaitsee se, miten Siiroinen käsittelee *pelottaa*-tyyppisiä tunneverbejä Suomessa viime aikoina paljon esillä olleen konstruktiokieliopin hengessä. Yksityiset verbit voivat, tosin vaihtelevassa määrin, esiintyä joko transitiiivilausekehyksessä (*Pelotin opettajan (pois)*) tai tunnekausatiivilausekehyksessä (*Minua pelottaa*), ja juuri lausekehys on viime kädessä vastuussa verbin tulkinnasta. Lause-esiintymät sijoituvat jatkumolle, usein näiden kahden ääripään välille, mitä Siiroinen oivaltavasti kuvaa pisteyttämällä eri ominaisuuksia siten, että selvimmin tunnekausatiivisia ovat tyyppi *Minua pelottaa* ja nollapersoonaiseksi tulkittu *Pelottaa*. Tärkeyteensä nähden asia on esitetty turhan vaatimattomasti, eikä pisteytyksen logiikkakaan käy aivan selväksi. Subjektin ja objektin puuttuminen näyttävät saavan »tunnekausatiivisuus-pisteitä» kahdesti: sinänsä (minkä perustelu jää hieman implisiittiseksi) ja sanajärjestyksen kannalta.

Siiroinen katsoo Croftin mainitun nelijakon soveltuvan suomeen suoraan, vaikka Croft ei näytäkään analysoineen suomen tunnekausatiivilauseen tapaisia rakenteita. Onkin kiinnostavaa, että Siiroisen kirjan kanssa lähes samanaikaisesti ilmestynyt Anneli Pajusen verbitutkimus esittää asian pikemminkin problemaattisena (Pajunen 2001: 300–309). Tällainen taustakirjallisuuden ongelmaton hyväksyminen on yleensäkin Siiroisen tutkimukselle tyyppi-

listä. Häneltä jää muun muassa avaamatta yksi varsin arvaamattoman sisältöinen paketti: kausatiivisuuden ja statiivisuuden suhde. Tyyppi *Pelotimme opettajan pitkiksi ajoiksi* on selvästi kausatiivinen ja muutoslause, *Opettaja pelkää* taas statiivinen, siis muutosta sisältämätön. Mutta entä *Minua pelottaa* tai *Lasten käytös pelotti opettajaa* — niitä Siirainen sanoo statiivisiksi, mutta ovatko ne myös kausatiivisia, ja miten se on mahdollista, kun aiheuttamisen yleensä ajatellaan implikoivan muutosta? Tai jos se ei ole mahdollista, miksi tässä mallissa viihtyvät juuri muuten aiheuttamista ilmaisevat johdokset? Hieman rohkeampi ote tähän dilemmaan olisi saattanut nostaa tutkimuksen uuteen, hedelmälliseen suuntaan.

Ongelma jää nyt maton alle jo siitäkin syystä, että aspektuaalisiin asioihin ei juuri kiinnitetä huomiota eikä statiivisuudeksi sanottua aspektuaalista laatua määritellä (se ei ole sama asia kuin aspektuaalinen rajamattomuus, kuten sivun 58 kannanotto antaa ymmärtää, vaan korkeintaan yksi sen tyyppi). Oman harminsä tuo se, että sana *kausatiivinen* esiintyy ilmeisesti työn ajallisten kerrostumien vuoksi varsin monenlaisessa käytössä. Siirainen kirjoittaa esimerkiksi: »nämä [*surettaa, pelottaa* ym.] eivät olekaan oikeasti kausatiivisia TTA-johdimesta huolimatta» (s. 68) ja »Merkitykseltään nämä verbijohdokset [esim. *surettaa, kaduttaa, säärittää*] ovat kausatiivisia» (s. 83). Paradoksaalista on ehkä jo termin *tunnekausatiivilausekehys* käyttö. Yksi mahdollisuus tulkita Siiraisen ajatukset on näet se, että *tunnekausatiivikehyksessä* esiintyminen poistaa verbistä sen luontaisen kausatiivisuuden. Tältä kannalta asia esiintyy sitä paitsi varsin hämäävän otsikon alla: »Kausatiiviset tunneverbit». *Tunnekausatiivikehyks* syntaktisena tyyppinä olisi muutenkin ansainnut kirjan jäsenyyksensä selemmän paikan. Myös se, miten tämä

kausatiivisuuden peruutus varsinaisesti tapahtuu, voisi ansaita lisäpohdintaa.

Jakso *Tunneverbit* käytössä on omistettu yksityiskohtaiselle korpuspohjaiselle kuvaukselle kahden keskeisen verbityyppin, parin *pelätä* : *pelottaa* ja hämmästyserbien kuten *hämmästyä* : *hämmästyttää* käytöstä. Sitä tutkiessaan Siirainen käyttää kirjakielistä sähköistä korpusta, joka koostuu kaunokirjallisista ja lehtiteksteistä. Kaunokirjallinen aineisto edustaa, ilmeisesti saatavuussyistä, enimmäkseen 1800-luvun ja 1900-luvun alun klassikkoja, lehtiteksti taas 1980- ja 1990-lukuja. Tukena on jonkin verran käytetty myös 1990-luvun kaunokirjallisuutta. Aineiston ajallinen epäsymmetria on hieman epätydyttävä asia, mutta työn kysymyksenasettelujen kannalta sen ei voi sanoa aiheuttaneen mitään selvää vinoumaa. Aineistosta ei tietenkään saa vastaus sellaiseen kysymykseen kuin onko lehtikielessä suhteellisen suosittu objektiton tyyppi *Häkkikanalakielto hämmästyttää* nimenomaan nykyisen lehtikielen ilmiö. Olisi toki ollut kiinnostavaa nähdä myös, miten *tunneverbit* käytetään arkikeskustelussa, mutta tarpeeksi laajan aineiston hankkiminen ja analysoiminen olisi tuskin ollut kohtuullinen tehtävä.

Siirainen on tehnyt mainituista verbeistä kvantitatiivisia profiileja koki- ja ärsykeargumentin erilaisten ominaisuuksien mukaan: läsnä- tai poissaolon ja kieliopillisen kategorian, sijainnin, semanttisen tyyppin (aseman elollisuushierarkiassa) ja lopulta topikaalisuuden ja näkökulman mukaan. Jakso analysoi lähinnä valintaa kahden samaa tilannetta kuvaamaan sopivan verbin välillä: *x pelkää y:tä* ja *y pelottaa x:ää* sekä *x hämmästy y:(s)tä* ja *y hämmästyttää x:ää*. *Hämmästyttää* osoittautuu johdonmukaisesti vähemmän *tunnekausatiivihakuiseksi* kuin *pelottaa*. Olisi ollut mielenkiintoista nähdä vastaavat käyttöprofiilit muutamasta muustakin sellaisesta verbistä,

jotka työn alkuosassa — valitettavasti kertomatta, perustuuko tieto korpusaineistoon — esitellään tunnekausatiivikehystä erityisesti suosiviksi, esimerkiksi *harmittaa, riisoo, hirtittää, hävittää*.

Esitetyt kvantitatiiviset tulokset ovat joskus varsin paljon puhuvia, melko usein taas vähemmän selviä, etenkin kun niiden merkitsevyyttä ei ole testattu. Profiilit on laskettu erikseen lehtiteksteistä ja kaunokirjallisuudesta, ja niistä ilmenee joitakin tilastollisia eroja, esimerkiksi juuri tyypin *Kielto hämmästyttää* yleisyys (nykyisessä lehtikielessä. Korpuksiteksteistä syntyvä kuva on kiintoisa ja arvokas sinänsä, mutta siitä ei lopultakaan tule kovin selväksi, onko todella niin että argumenttien sijainti, tyyppi ja topikaalisuus tarkkaan ottaen selittävät — ja missä mielessä — valintaa kahden verbin välillä, mihin työ otsikoistaankin päätellen tähtää (»Argumenttien semantiikka verbin valinnan selittäjänä» ja »Topikaalisuuden ja näkökulman vaikutus tunneverbin valintaan»). Käy ilmi, että argumenttien semantiikka eli asema elollisuushierarkiasa ei korreloi verbin valinnan kanssa erityisen selvästi, ja eniten toivoa Siirainen näyttää asettavan topikaalisuuteen ja näkökulmaan. Topikaalisuutta hän mittaa sillä, onko tarkoite hiljattain mainittu, ja näkökulma johtaa tarkastelemaan esimerkkejä kerrontatyylin kannalta. Se, että mainittu tarkoite asettuu helpoiten teemapaikalle, on sopuisuudessa tyyppien *Hän pelkää (jotakin)* ja *Se pelottaa (joitakuita)* kanssa, mutta tyyppien *Hän pelkää (jotakin)* ja *Häntä pelottaa (jokin)* selitykseksi tarvitaan muutakin. Se, että tunnekausatiivimalli on tyyppillinen nollapersoonassa ja toisaalta sellaisissa kerrontakonteksteissa, joissa asia esitetään kuvatun kokijan kannalta eli esitys on Siiraisen sanoin eläytyvää, tuo esille jotakin olennaista tunnekausatiivimallin intuitiivisestikin havaittavasta »tässä ja nyt» -luonteesta. Pelkään kuitenkin, että ilman puheena

ollutta kausatiivisuuden roolin selvittämistä tunnekausatiivimallin merkitys jää vielä hieman auki.

Tunneverbit käytössä -jakso olisi antanut mahdollisuuden verbien lauseympäristön laajempaankin tarkasteluun. Nyt Siirainen puhuu vain ohimennen muusta kuin kokija- ja ärsykeargumenttien edustumisesta eikä käsittele esimerkiksi kvanttori- ja intensiteettiadverbien (*pelottaa vähän*) tai temporaalisten ja kausaalisten ilmausten käyttöä (*pelottaa kun katsot noin*). Vaikka argumenttirakenne on ohimennen määritelty ikään kuin siihen laskettaisiin tällaisetenkin jäsenet (»se syntaktinen ympäristö, jossa nämä verbit esiintyvät» s. 98), rajaus on kyllä käytännössä asiallinen, mutta myös adverbialit saattaisivat olla monelta kannalta paljastavia.

Käyttöosaan sisältyy myös erillinen jakso tunneverbien saamista lause- ja infiniitististä täydennyksistä. Jakso on hieman irrallinen, ja sitä tekisi mieli luonnehtia sekä liian pitkäksi (suhteessa muuhun tunneverbeistä sanottuun) että liian lyhyeksi (suhteessa asian painoarvoon verbien kieliopissa yleensä). Ongelma on siinä, että lausemaisten täydennysten kysymykset tuovat väistämättä keskiöön yleisemmät kuin pelkkiä tunneverbejä koskevat asiat. Siirainen korostaa Givónin ja muiden tapaan lausemaisen täydennyksen valinnan ikonisuutta: mitä kiinteämpi asiaintilojen suhde, sitä kiinteämpi syntaktinen rakenne. Tunneverbien kannalta jakso on tärkeä siksi, että verbien polysemia nostetaan siinä esille: *pelätä*-verbi ei lauseen tai referatiivirakenteen kanssa niinkään ilmaise tunnetta kuin eräänlaista epistemistä asennetta. Uutta on se, että Siirainen löytää merkityseron keskenään tietyissä yhteyksissä vaihtoehtoiseksi oletetun *että*-lauseen ja referatiivirakenteen välillä (*Pelkään että niin käy ~ niin käyvän*). Jäin kuitenkin vielä epävarmuuteen siitä, miten laajalti tuo ero todel-

lakin toimii, samoin siitä, missä määrin asia on yleistettävissä muunlaisiin verbeihin.

Teoriakehikokseen Siirainen mainitsee Langackerin kognitiivisen kieliopin, mutta työ ei ole kovin teoriasidonnainen. Siirainen esittää aiheestaan kognitiiviseen teoriaan sopivia tulkintoja mutta ei yritä osoittaa, että tulokset tukisivat juuri sitä teoriaa. Tässä on se hyvä puoli, että tulokset ovat kognitiiviseen teoriaan perehtymättömänkin helposti hyödynnettävissä. Yksi kyseisen teorian keskeinen ajatusmalli on se, että muoto aina heijastaa ja usein pikemminkin luo merkitystä. »Sama asia eri tavoin ilmaistuna» tarkoittaa asian erilaista käsitteistystä. Tältäkin kannalta tuntuvat yllättäviltä ne kohdat, joissa Siirainen näyttää väheksyvän kausatiivisuuden roolia tunnekausatiivimallissa. Toinen yllättävä asia on verbien polysemian saama vähäinen huomio (mainittua *pelätä*-verbin laajakäyttöisyyttä lukuun ottamatta), sillä juuri kognitiivisen teorian piirissä on tehty paljon työtä polysemian ja merkityksen joustavuuden parissa. Asiaa valaisee vaikkapa niin sanottujen toiminnallisten tunneverbien käyttö. Tämä paradoksaaliselta tuntuva nimitys kuvaa hyvinkin muun muassa sitä, että juuri kyseiset verbit käyvät helposti kommunikaatiotoiminnan kuvaamiseen. Sama koskee Siiraisen statiiviseksi luonnehtimaa verbiä *surra*. Kumpaakin voi esimerkiksi tehdä »sydämessään» ja toisaalta sanallisesti: »Vau!» *iloitsi Aune*; »*Koira jäi yksin*», *suri Aune*.

Juuri tämäntapaisten kielellisten kriteerien perusteella voisi lähestyä myös transitiivisen ja tunnekausatiivisen lauseen eroa. Siirainen turvautuu mielestäni turhan yksinkertaisella tavalla siihen, että muoto aina osoittaisi käsitteistystä, kun hän sanoo esimerkiksi lauseesta *Reino vihaa Aunea*, että Reinon »voi ajatella vihaavan tahdonalaisesti» tai, hieman varovaisemmin: »Tran-

sitiivisen lauseen malli tuo kuitenkin transitiivisen lauseen merkitystä eli aktiivisuutta ja kontrollia subjektin tarkoitteelle» (s. 44). Ehkä vihan »tahdonalaisuus» tarkoittaa jotakin sellaista kuin että ihmisen katsotaan voivan ainakin yrittää säädellä vihan tunteitaan, ainakin niiden ilmaiseista. Siirainen eksplikoi vaikutelmaa (s. 44–45) sellaisilla adverbeilla kuin *vapaaehtoisesti*, *tosissaan* mutta jättää käyttämättä hyväksyen infiniittisiä rakenteita: voi sanoa *Yritin olla pelkäämättä*, *yritin iloita*, mutta tunnekausatiivikehyksellä ei ole vastaavia vaihtoehtoja. Kuten lingvistit ovat huomanneet, tämä asia liittyy olennaisesti (vaikkaakaan ei itsestään selvällä tavalla) siihen kysymykseen, mikä tunnekausatiivilauseessa mahdollisesti on subjekti; tämä asia ei Siiraisen työssä tule kovin selkeästi esille. On tietysti suuntautumisasia, näkeekö esimerkiksi tunnekausatiivin sopimattomuuden *yrittää*-kontekstiin enemmän rakenteellisten rajoitusten vai sittenkin agenttiivisen käsitteistykseen seurauksena. Ehkä toiminta on ihmisille niin tärkeä asia, että tekojen ja toimintojen kuvaukseen käytetyt ilmaukset ovat vallanneet laajimmat oikeudet syntaktisiin rakenteisiin ja toisaalta vetävät tai »pakottavat» mukaansa myös muunlaiset ilmaukset, kuten osan tunneverbeistä. Voi olla vaikea niellä ajatusta, että transitiivilauseen muotoinen tyyppi *x pelkää y:tä* esittäisi pelkääjän jotenkin agenttiivisempänä, saati että se »nähtäisiin» sellaisena. Mutta *pelätä* on monin verroin ja tavoin laajakäyttöisempi kuin *pelottaa*, ja tunnekausatiivimalli on tunnusmerkkinen vähemmistömalli, joten sen voisi ajatella olevan tätäkin kautta merkitykseltään spesifimpi ja sen muodon voisi ajatella määrävän käsitteistystä: siis esittävän kokijan vaikutuksenalaisena prosessin läpikävijänä.

Mari Siirainen esittää väitöskirjassaan perusteellisen analyysin yhdestä merkittävän kokoisesta verbiryhmästä ja tarjoaa

uutta, laajaan aineistoon perustuvaa tietoa siihen kuuluvien verbien tosiasiallisesta käytöstä. Ongelmana on, että sovelletut teoreettiset käsitteet jäävät paljolti taustoittamatta tai problematisoimatta. Tulokset ovat monin tavoin hyödyllisiä tulevallekin tutkimukselle, ja ne on esitetty selkeästi ja miellyttävän havainnollisesti, joskus suorastaan arkisesti. Tunneverbit jäävät vielä sopivasti askarruttamaan. ■

MARIA VILKUNA

*Kotimaisten kielten tutkimuskeskus
Sörnäisten rantatie 25, 00500 Helsinki
Sähköposti: maria.vilkuna@kotus.fi*

LÄHTEET

PAJUNEN, ANNELI 2001: *Argumenttirakenne*.
Suomi 128. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

SUOMEN SANOJEN ALKUPERÄT PÄÄTÖKSEEN

Suomen sanojen alkuperä. Etymologinen sanakirja. 3. osa R–Ö. Ulla-Majja Kulonen, päätoimittaja, Satu Tanner, toimituspäällikkö, Kirsti Aapala, Sani Alatalo, Eino Koponen, Maria Laurila, Meri Puromies, Klaas Ph. Ruppel, Leena Sarvas. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia 556 ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 62. Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Suomalaisen Kirjallisuuden Seura: Helsinki 2000. 503 s. ISBN 951-717-712-7.

Suomen sanojen alkuperä -teos eli lyhyesti SSA ilmestyi tehtävän laadun huomioon ottaen hyvinkin ripeään tahtiin ja myös varsin säännöllisin väliajoin, ensimmäinen osa 1992, toinen 1995 ja viimeinen, kolmas osa vuonna 2000. Kun ensimmäisen ja toisen osan välillä oli toimittajakunnassa suuriakin muutoksia, toisen ja kolmannen osan lopullinen toimituskunta pysyi jokseenkin samana. Teoksen suuriin linjoihin ei mainituilla muutoksilla näyttäisi olleen merkittävämpää vaikutusta, yksityiskohdissa on kylläkin havaittavissa eroja, ja tämä koskee mielestäni varsinkin etymologioinnin perusteiden väljentymistä ensimmäisestä osasta kolmanteen. Joka tapauksessa SSA tekee kokonaisuudessaan tasapainoisemman vaikutuksen kuin Suomen kielen etymologinen sanakirja (I–VI 1955–1978) eli SKES, jonka kahden ensimmäisen osan ja myöhempien osien erot kasvoivat huomattavasti niin hakusanojen määrässä kuin sana-artikkeleiden pituudessaakin.

SKES III–VI JA SSA 3

Etymologisen sanakirjan käyttäjää kiinnostaa tietysti, missä määrin SKES ja SSA eri kannoilta katsottuna poikkeavat toisistaan. Merkittävä perusero on se, että kolmiosaisen SSA:n hakusanojen määrä on selvästi pienempi kuin kuusiosaisen SKES:n, mikä koskee erityisesti nyt käsiteltävää kolmatta osaa: SKES:ssa *r*-alkuiset sanat alkavat suunnilleen jo kolmannen osan puolivälin jälkeen, SSA:ssä vasta viimeisessä osassa. Karsintaa on siis jouduttu tekemään rajusti. Saadakseni edes jonkinlaisen kuvan eroista valitsin työn helpottamiseksi vertailukohteen suhteellisen vähälukuisista *u*-alkuisista sanoista. Näitä hakusanoja on SKES:ssa liki 170, SSA:ssä vähän yli 90. Poisjätetyistä sanoista runsaat puolet on myöhäisehköjä, osaksi suppealevikkisiä lainasanoja, joista ruotsista saatuja on 28, venäjältä 15 ja saamesta 5. SKES:n vanhaksi germaanisperäiseksi lainaksi katsoma